REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare *nr. 30.*
Scrisorī nefrancate nu se primesc.—Manuscripte nu se retrimit.

INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următorele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik.
în Budapesta: la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 10 banī pentru o publicare. — Publicărī mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 banī.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Numěr de Duminecă 14).

„GAZETA" iese în fiăcare di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése lunī 12 cor., pe trei lunī 6 cor.
N-rii de *Duminecă 2 fl.* pe an.

Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francī, pe șése lunī 20 fr., pe trei lunī 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francī.

Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorī.

Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare, Têrgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunī 10 cor., pe trei lunī 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 lunī 12 c., pe trei lunī 6 corône. — Un esemplar 10 banī. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 79.—Anul LXV. Brașov, Duminecă 7 (20) Aprilie. 1902.

Popor și partid.

Programul ce ni-l'am făcut pentru redactarea numerelor poporale de Duminecă, cere mai presus de tóte se dăm cetitorilor noștri din popor hrană spirituală cât se póte de bună și sănětósă. Cei-ce au urmărit lucrarea nóstră publicistică cu băgare de sémă se vor fi convins, că încunjurăm cât se póte mai mult de a turbura liniștea sufletéscă a cetitorilor noștri, vorbindu-le de disputele și certele cele secī dintre cărturarii noștri asupra mersului afacerilor nóstre naționale séu, cum le place multora a dice, asupra politicei nóstre.

Ce ar și folosi, sě zăpăcim mințile ómenilor cu nisce întrebărī, pe carī nu le înțeleg cum se cade nicī chiar cei-ce le hărțuesc prin colónele foilor nóstre politice.

Totușī nu putem sě retăcem cu totul unele, despre carī trebue se presupunem, că au ajuns și la urechile cetitorilor de . gazete țěranī; nu le putem retăcé cu atât mai vêrtos, cu cât sunt și gazete poporale — una mai ales — carī nu au programul nostru și dau poporului între altele și veninósa lectură de articolī și corespondențe pline de duhul certelor, de murdăria și de veninul clevetirilor personale.

Vor fi audit negreșit și fruntașii noștri de pe la sate, despre bocetele și vaetele celor ce věd adī tóte afacerile nóstre naționale în culórea cea mai mohorîtă, ca și când ne-am afla cu toții în prediua ceremoniei înmormêntărei programului și a partidului nostru și a tuturor dorințelor și aspirațiunilor nóstre naționale.

Mai ciudat decât tóte este, că cei-ce se bocesc și se vaetă adī mai tare, că partidul nostru național ar fi ajuns ca vai de el, că ar trage de mórte și că ar trebui sě ne croim un nou partid pe calapodul ordonanțelor ministeriale, sunt o sémă de bărbați tinerī, intrațī numai de curênd în viéța practică. E de tot pocit lucru a vedé tocmai pe cei mai tinerī lipsiți de curagiul și încrederea fără de care orī-ce luptă pentru libertate și drepturī este dinainte pierdută; de a-i vedé, că nu se încumetă a-se avênta nicī măcar la înălțimea cugetării unor iobagī deștepțī din timpurile întunecóse ale sclăviei fisice și de a-i vedé lipsițī de încredere în puterea de viéță și 'n tăria conscinței de rassă și națională a poporului.

Orī, ce însemnéză plângerea, că totul e rěu ce mai e și că acum trebue sě eșim din țițînī cu nație și partid cu tot și sě ne învêrtim în jurul unei nouě osie, décă nu un fel de desnădăjduire, de renunțare chiar la ceea-ce ne-am propus, când toțī frații dintre Tisa și Carpați ne am dat mâna și am intrat cu nouě și mai strînse puterī în luptă cu sistemul desnaționalisător și asupritor?

De cât-va timp audim vorbindu-se de partidul național român „desființat", de „vechia lui organisație", care n'ar mai plăti nicī o groșiță de când cu porunca lui Hieronymi prin care i-a fost interdis de a mai funcționa; audim de „nouă organisare" și de „înființarea din nou" a partidului, ca și când ar fi vorba de vre-o nouă tovărășie, în care ar intra cine-va, ca se pótă câștiga și pune la loc, ce a pierdut în tovărășia vechiă.

Omenii carī vorbesc așa, nicī ideiă n'au măcar de ceea-ce va sě dică partid național român și de ceea-ce s'a înțeles la noi în totdéuna sub numirea acésta.

Partidele într'un stat constituțional pot fi de multe și diferite soiurī. Se póte forma un partid, décă vrețī, cu scop de-a stărui pentru regularea Oltului, séu altul pentru stîrpirea beției, séu un partid cu alte scopuri de interes public mărginit. Acestea se pot forma și desființa, se pot ivi și pot dispăré, după cum înprejurările vor fi favorabile, orī nefavorabile lor.

Un partid național însě, care are ca țintă libertatea, bună-starea și viitorul unui întreg popor, nu póte fi supus jocului întîmplării și al împrejurărilor.

Acesta stă și cade, învinge orī se prăbușesce dimpreună cu poporul, care alegându-șī un steg, sub care sě se grupeze cu mic cu mare, mărturisesce ținta vieței și a nisuințelor sale.

Ținta nu și-o póte lăsa din ochī nicī un popor, căcī, pierdêndu-și-o, a încetat și el de-a mai fi. De aicī urméză, că partidul nostru național nu urmăresce interese vremelnice, nu s'a format, ca sě dăinuéscă de adī pe mâne, ci are menirea de-a uni pentru tóte timpurile forțele poporului nostru, a-le disciplina și a-le pune în serviciul marei sale cause naționale.

Numirea „partid" nu este decât o ihaină esterióră, ce a îmbrăcat'o poporul nostru, ca sě pótă lupta și el alăturī cu numerósele partide de tot felul din țéră, sub stăpânirea dișă constituțională, față cu noi Românii însě în adevěr absolutistă și despotică.

Poporul viu este, dér și partidul, și așa trebue sě fie mai ales în timpurī de asuprire și de prigonire ca cele ce le străbatem. Nu felul de organisare esterióră, ci spiritul, simțul, credința și consciința poporului dă viéță partidului. De ar avé acesta alcătuirile cele mai frumóse și n'ar fi sufletul românesc în el, ar puté fi orī-ce hidósă pocitură, numai partid național român nu.

Când creștinii erau mai amar persecutați, când tiranii îi asvêrliau între fierele sělbatice, pentru-ca plebea setósă de sânge sě se pótă desfăta, vědênd cum sunt sfâșiați de ele, pe acele gróznice vremurī ei n'aveau bisericī, în care sě se róge lui Dumnedeu. Cu tóte astea găsiau sub ceriul și în pămêntul zidit de el destule locurī de refugiu și totușī își făceau rugăciunile spre a-șī întări credința, se găsiau, se cunosceau și se ajutau unii pe alții pentru biruința religiunei lor.

Unde nu e credință, unde nu e iubire și încredere și unde nu e însufiețire acolo nu este nicī viéță, nicī nădejde în biruința adevěrului și a dreptății!

Revista politică.

In dieta ungară tótă sěptěmâna s'a desbătut *budgetul instrucțiunei publice și al cultelor*. Se înțelege, că nicī la acest budget nu s'a putut sě se nu aplice câte-va loviturī naționalităților. Așa un deputat cu nume nemțesc (Werner), ales într'un cerc românesc (Ighiu), însě mare șovinist maghiar, a cerut dela guvern în ședința dela 14 Aprilie, ca sě înființeze școlī de stat prin părțile locuite de naționalitățī, ér vorbind de gimnasiile săsescī, deputatul, ai căruī părințī fuseseră odinióră germanī, a acusat pe Sașī, că în gimnasiile lor la studiul istoriei nu-șī învață copiii în spirit patriotic unguresc și că pe Ungurī nu-i numéră în fruntea celorlalte pópore, ci îi pun în al decelea loc, ér după dênșii nu vin, decât Armenii, Grecii și Țiganii.

Ministrul *Wlassics* a rěspuns, că se va îngriji sě se censureze din nou tóte cărțile, din carī învață copiii în școlile naționalităților, și décă se va găsi ceva, care ar înjosi cât de puțin pe Ungurī, va da poruncă, sě fie scósă acea carte din școlă și sě se pună alta în locul ei, în care despre Ungurī sě nu se mai vorbéscă rěu, cum s'a întêmplat în cartea săsescă (!) despre care a vorbit Werner.—Deputatul kossuthist *Nessi*, a spus atuncī, că atâta nu e deajuns, ci ministrul ar trebui sě închidă numai decât tóte școlile naționalităților, unde nu se învață după porunca de sus.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.".

Viorele.

Viorica nu rîvnesce
Ca sě fie admirată,
Și cu tóte astea 'ntruna
Viéța-i este turburată.
Și cu cât m rosu i dulce
Mai puternic se simțesce,
Cu atâta mai degrabă
Vine lumea și-o strivesce.

Astfel sufletul ce scie
Se s'avênte 'n lumī visate
Nu rîvnesce admirare,
Ci e vesel stând departe;
Dér cu cât mai tare simte
Și sublim mai mult gândesce,
Cu atâta mai degrabă
Vine lumea și-l strivesce.

Maria Cioban.

Secretul lui Cornille.

De **Alphonse Daudet.**

Francet Mamaï, un bětrân cântăreț din fluer, care venia din când în când la mine de beam vin și ședeam de vorbă, îmī povesti într'o séră o mică dramă rustică întêmplată la móra mea înainte cu vre-o douě-decī de anī. Povestirea omului m'a impresionat și mě voiŭ încerca s'o povestesc întocmai după cum am audit'o.

Inchipuiți-vě, iubițī cetitorī, că stațī înaintea unui păhar cu vin și că ascultațī cum vě povestesce un bětrân cântăreț din fluer

Țéra nóstră, domnule, n'a fost tot-déuna pustie și fără renume ca astădī. Intr'o vreme ea purta un mare negoț de morărie și de pe-o întindere de dece leghe își aduceau ómenii grâul sě fie măcinat aci... Pe colinele de prin prejurul satului erau o mulțime de morī da vênt. De-a drépta și de-a stânga nu se vedeau decât aripile, ce se învêrteau mișcate de vêntul de nord-vest pe de-asupra stejarilor, șirurile de măgarī măruntei, încărcațī cu sacī, urcând și scoborînd de-alungul drumurilor; și tótă sěptěmâna era o plăcere s'asculțī pocnitul bicelor, scârțăitul sacilor și îndemnările celor carī mânau animalele. . Dumineca ne duceam la morī în grupe. Aci morarii își vedeau de vinul de tămâiósă. Morărițele erau frumóse, ca nisce regine, cu băsmăluțele de dantelă și cu crucile lor de aur. Eu îmī aduceam fluerul și se'ncingea un joc de ne apuca nóptea. Aceste morī erau bucuria și bogăția țěrei nóstre.

Din nenorocire celor dela Paris le veni ideia se instaleze o móră cu aburī pe drumul Tarasconului. Bun și frumos! Ómenii începură sě-șī ducă grâul la móra asta și bietele morī de vênt rěmaseră fără lucru. Incercară ele se resiste cât-va timp, dér aburul eși învingětor și fură nevoite sě se închidă una după alta.. Nu se mai vedeau măgărușii urcând și coborînd..... Morărițele își vîndură crucile de aur... Se dusese vremea vinului și a jocurilor. Vêntul de nord-vest sufla de geaba, căcī aripile rěmâneau nemișcate. Apoi într'o bună diminéță comuna nimici cu totul rěmășițele ruinate și în locul frumóselor morī de altă-dată, plantă viță de vie și olivī.

Totușī în aceste devastărī o singură móră mai rěmase și continua sě umble curagiósă pe colina sa, în apropierea celei de abur. Acésta era a lui Cornille, despre care vom povesti ceva în cele ce urméză.

*

Cornille era un morar bětrân, care trăise șéi-decī de anī cu făina și cu dragostea de meșteșugul lui. Instalația mórei cu abur îl tulburase. Timp de vre-o opt dile, în fie-care di îl vedeai alergând prin sat, strîngênd lumea în jurul lui și strigând din tóte puterile, că făina dela móra asta e otrăvită. „Nu mai mergețī acolo — dicea el; acei hoțī, pentru-ca sě prepare pânea, se servesc de abur, care e invenția diavolului, pe când eu lucrez cu vêntul de nord-vest și acesta e suflarea lui Dumnedeu, Și cu vorbele cele mai frumóse lăuda morile de vênt, dér lumea nu'l asculta.

Amărît pănă în adêncul sufletului bětrânul se închise în móra sa și trăi singur ca un sělbatic. Nu voi sě-șī țină pe lângă el nicī pe nepoțica lui Vivetta, o copilă de cincī anī, care, după ce-i muriseră părinții, nu mai avea pe lume decât pe mo-

Deputatul *Artim* în ședința dela 17 Aprilie a vorbit despre *Rutenĭ*, spunênd, că preoții carĭ nu sunt bunĭ patrioțĭ nu numai că ar trebui sĕ fie lipsițĭ de congruă, dér ar trebui sĕ fie lipsițĭ și de parochie. Décă nu se simte bine aicĭ, sĕ se ducă unde îl trage inima, dér pe popor sĕ-l lase în pace, căcĭ în țéra acésta totul trebue sĕ fie maghiar. Preoții rutenĭ însĕ — spune Artim — au fost totdéuna bunĭ patriоțĭ.

In aceașĭ ședință a luat cuvêntul și deputatul slovac Ioan *Rujiak* și a spus, că programul pe basa căruia a fost ales, conține punctul, care îl obligă a cere sĕ se esecute articolul de lege 44 din 1868. Ministrul președinte a spus, ḑise Rujiak, că în Ungaria nu cunósce cestiunea naționalităților, o asemenea cestiune în Ungaria nu esistă. Ei bine, cum póte sĕ spună asemenea lucrurĭ un ministru, când sciut este, că populațiunea țerii, mai bine de jumĕtate, este compusă de Nemaghiarĭ? Rujiak constată cu durere, că milióne le de Slovacĭ n'au nicĭ un gimnasiu, nicĭ o șcólă civilă, nicĭ o preparandie slovăcéscă. A avut odată și poporul slovac trei gimnasii, dér guvernul le-a închis fără nicĭ un drept. Declară, că nu primesce budgetul, fiind-că în acela nu este pus nicĭ un ban pentru cultura slovăcéscă, în schimb însĕ face propunerea iscălită de el, de Martin *Kollar*, Ioan *Valasek* și de Francisc *Veselovsky*, în care pretinde dela guvern, sĕ înființeze gimnasii și alte școlĭ pentru Slovacĭ, unde aceștia sĕ se pótă cultiva în limba lor maternă.

Deputații slovacĭ însĕ șĭ-au aprins numai paie în cap cu cererea lor, căcĭ ministrul *Wlassics* a rĕspuns, că el nu vré sĕ scie de școlĭ slovăcescĭ. Slovaciĭ sĕ învețe unguresce, ér deputatul *Barta* Ödön a strigat, cât îl ținea gura: „In Ungaria numai școlĭ unguréscĭ pot sĕ fie Trebue închise și cele nemțescĭ!"

*

Fostul ministru-președinte baronul *Banffy*, a credut de cuviință sĕ ésă éraşĭ la ivélă. Cam greu scie el sĕ învîrtéscă condeiul, că prea multă învĕțătură nu are fostul ministru-președinte, dér s'a sufulcat totușĭ și el se scrie un articol, în care vorbesce despre *tripla alianță*. In acest articol ḑice, că razimul triplei alianțe în ceea-ce privesce Austro-Ungaria, nu este în Austria propriu ḑisă, ci în Ungaria. Pentru-că în Austria diferitele naționalitățĭ mereu se céртă, pe când Ungaria este *stat național maghiar* (?), ér întru cât n'ar fi încă în tóte închieturile sale maghiar, trebue sĕ devină de acuma înainte, și de aceea guvernul trebue sĕ caute prin tóte mijlócele sĕ maghiariseze tóte naționalitățile.

Multe nevoi are țéra, birurĭ grele, nedreptățirĭ din partea șoviniștilor, bărbații de stat ungurĭ însĕ nu-șĭ bat capul cu d'al d'astea. Ei sciu numai un cântec: Sĕ se maghiariseze pe tótă linia.

Destul de trist!

*

In Belgia s'au petrecut sĕptĕmâna acésta lucrurĭ marĭ. *Mișcarea revoluționară a socialiștilor belgienĭ* pusă la cale pe motiv, că pretind introducerea votului universal, a luat caracter amenințător. Sute de mii de muncitorĭ s'au pus în grevă, nu vréu adecă sĕ mai lucreze. S'au întêmplat încăerărĭ sângeróse pe strade între manifestanțĭ, armată și poliție. Atacurile turburătorilor au fost atât de sĕlbatice, încât ți-se părea, că orașul Bruxella, capitala Belgiei, e luată cu asalt.

Caracterul cel mai grav îl póte însĕ avea mișcarea în provincie, fiind-că aicĭ numĕrul minerilor greviștĭ e fórte mare. Pretutindenĭ: la Liège, ca și la Gand, la Louvain ca și la Bruge, în fie-care séră sunt manifestărĭ sângeróse. Socialiștii sunt cu toții înarmațĭ. Icĭ colo ei s'au folosit și de dinamită. La Berchem, Bergherout și Marchinnes au esplodat nisce bombe.

Deși mișcarea acésta estrem de primejdiósă, guvernul a hotărît totușĭ sĕ respingă votul universal. Se crede, că și camera va respinge proiectul, în care cas se prevede, că vor urma evenimente marĭ.

*

Tótă sĕptĕmâna s'a vorbit despre *tractările de pace* în Africa-de-Sud. Guvernul engles aștéptă sĕ-i soséscă în tot momentul raport dela Kitchener despre resultatul definitiv al tratărilor, ce se fac în Pretoria, unde se află acum representanții Burilor din Transvaal și Oranje.

Ḑiarul londones „*Daily Mail*", se pare inspirat de guvern, anunță, că între conducĕtorii burĭ s'au ivit deosebirĭ de vederĭ fórte marĭ asupra a trei puncte ale condițiunilor de pace Alte foi, ca „Morning Leader" spun, că guvernul a dat ordin foilor guvernamentale sĕ pregătéscă publicul la scirea despre zădărnicirea tractărilor de pace. După „*Standard*" nicĭ nu vor fi tractărĭ de pace, fiind-că nu esistă guvern bur cu care Anglia sĕ pótă negocia.

Reiese din tóte acestea, că pacea cu greu se va încheia și că totul se reduce la speranțe deșerte.

*

Intre *Bulgaria și Turcia* amenință sĕ isbucnéscă un *conflict*. După-cum se telegraféză din Constantinopol, exarcul bulgar a înmânat ministrului de culte al Turciei un memoriu, în care protestéză în contra confirmărei lui Firmilian ca episcop la Ueskueb. Exarcul declară, că va demisiona în casul unei eventuale confirmărĭ a lui Firmilian. Toțĭ șefii partidelor bulgare din principat au aderat la atitudinea exarcului, pe care l'au asigurat de sprijinul lor.

In urma acésta se crede, că Pórta otomană va amâna confirmarea. Pe de altă parte în cercurile exarcatului se speră, că și Rusia va consimți la amânare.

Din comitatul Hunedórei.

— Aprilie 1902.

Teritoriul pe care se întinde comitatul Hunedórei, a fost din vechime teatrul unor lupte marĭ, sângeróse, ce le-au purtat Românii necontenit cu multe sacrificii, dér și cu multă bărbăție și cinste. In aceste lupte, cei ce au învîrtit sabia n'au avut înaintea ochilor, decât sacrul scop de a înălța și de a mântui neamul românesc.

Dușmanii poporului nostru băștinaș au dispus totdéuna de putere mai mare, decât luptătorii românĭ. Astfel învingerile nóstre și în timpul mai nou nu ne-au adus scăparea, liberarea de nedreptățĭ și asupririĭ, ci au fost mai mult morale. Chiar de aceea inimicii noștri, vrênd-nevrênd, au fost nevoițĭ ca cel puțin sĕ ne respecte.

Și în deceniile din urmă Românii din comitatul Hunedórei pe tóte terenele vieții publice, în împrejurările grele în carĭ se aflau, au dus o luptă cinstită, punênd în respect pe neîmpăcații lor dușmanĭ. Luptele s'au dat cu însuflețire, energie și în bună înțelegere, cum se cuvine unui popor prigonit și asuprit.

Dér ceea-ce n'au putut face dușmanii esternĭ, durere, se încércă acum a face unii profețĭ mincinoșĭ din mijlocul nostru, vrênd a sparge falanga și a băga zizanie între luptătorĭ, sub cuvênt de „nouĕ principiĭ", „nouĕ metode de luptă", mai desăvêrșite ca cele de până acuma.

Rênd pe rênd încep a eși la ivélă noii gladiatorĭ, propagând o „nouă strategie" și îmbiându-ne cu „nouĕ arme". Viclenii dușmanĭ ai némului nostru pe față și în ascuns se bucură de acésta și îi îndémnă la lucru, punêndu-le în prospect grații și favorurĭ vremelnice.

Este dureros acest fapt, dér nu are sĕ descuragieze armata luptătorilor de până acum. Profețĭ mincinoșĭ au fost pretutindenĭ și tot-déuna, și așa n'am putut scăpa nicĭ noi de ei. Sĕ o scie însĕ aceștĭ falșĭ propovĕduitorĭ precum și inimicii noștri secularĭ, că cei ce au purtat și susținut luptele de până acum, nu vor slăbi nicĭ în viitor din curagiul dovedit, nicĭ nu se vor lăsa amăgițĭ.

Lupta Românilor din comitatul Hunedórei s'a dat totdéuna pe basa principiilor politice enunțate și sancționate de adevĕrații representanțĭ ai poporului nostru, și tot așa se va da și în viitor.

Noii politicianĭ dela Orăștie nu sunt îndreptățițĭ de a vorbi în numele poporului băștinaș din acest mare comitat românesc. Sĕ o scie lumea românéscă, că ceea ce ei scriu și propagă, ***nu sunt și nu pot fi părerile și convingerile poporațiunei acestui comitat.*** Ideile lor nu vor puté prinde rădĕcină, fiind-că nu sunt și ***nu pot fi în interesul poporului nostru.***

Sĕ o scie în fine toțĭ, carĭ umblă a ne împinge pe alte cărărĭ nouĕ, necunoscute, că precum poporul român și adevĕrații lui conducĕtorĭ de vécurĭ au sciut sĕ țină pept cu dușmanii secularĭ, tot așa nu vor permite, ca profeții mincinoșĭ, de orĭ ce categorie ar fi, sĕ semene neghină între noi și sĕ-șĭ facă trebșórele pe contul adevĕratelor interese și a cinstei nóstre naționale, orĭ cât ar cârti și orĭ câte „metode nouĕ" de luptă ar născoci!

C-u.

Sinóde protopopescĭ.

Făgăraș, 16 Aprilie n.

Sinodul preoțimei greco-cat. române din Vicariatul Făgărașului, a fost convocat și s'a ținut la 14 l. c. în școla română locală. De câți-va anĭ încóce nu se mai ține serviciu divin cu ocasiunea acestor sinóde, nefiind ele convocate în biserică. Ar fi fórte bine, ca în tot-déuna sĕ premérgă cultul divin altor lucrărĭ, precum se întêmplă și în alte părțĭ.

Sinodul a fost deschis la 10¼ a. m. prin Vicariul d-l Iacob P. *Macaveiŭ*, care a accentuat negligența unor preoțĭ. Spune apoi, că în viitor nu va mai cruța pe cei negligențĭ, și va lua mĕsurĭ aspre contra lor.

Merită pomenire propunerea făcută de notariul districtual On. Max. Recean din Vaida-recea, din incidentul statorirei taxelor la fondul Esactoratului, anume: ca pe viitor taxele la fondul Vancean de pensiune al preoților sĕ nu fie fixate după mĕsura taxelor, ce solvesc parochiile la fondul Esactoratului, ci după mĕsura taxelor, ce le solvesc preoții înși-șĭ la fondul Vancean de pensiunĭ. Propunerea a fost primită cu restricțiunea, ca numai după-ce tóte districtele protopopescĭ din Archidiecesă își vor fi dat părerea, sĕ fie obligătóre pentru tóte parochiile Archidiecesei.

șu-sĕu. Sĕrmana era silită sĕ trăiéscă lucrând câte ceva pe icĭ, pe colo pentru o bucățică de pâne. Cu tóte astea moșul sĕu avea aerul, că ține la ea, căcĭ în fie care ḑi făcea patru leghe pe jos prin arșița sórelui, ca sĕ mérgă s'o vadă unde lucréză și când ajungea lângă ea, o privia lung cu ochii umeḑĭ de lacrimĭ...

Lumea, când o vedea pe Vivetta îmbrăcată sĕrăcăcios, avea dreptate sĕ susțină că bĕtrânul e un sgârcit și jumĕtate; căcĭ de, nu-i prea făcea cinste sĕ-șĭ lase nepóta s'alerge de colo până colo expusă obraznicilor, lucrătorilor și celorlalte miserii ale tinereții. Și chiar lui îi ședea cam rĕu, om cu renume până acuma și respectat, sĕ umble pe ulițĭ ca un adevĕrat vagabond, cu picióre le góle, cu căciula găurită și cu hainele numai sdrențe.... Intr'o Duminecă când voiam sĕ întrăm la liturghie, nouĕ celorlalțĭ bĕtrânĭ ni-a fost rușine de el. Cornille a băgat de sémă și de atuncĭ n'a mai venit în fața altarului ca altă-dată, ci rĕmânea în fundul bisericei lângă vasul cu aiasmă, între sĕrăcime.

In viața bĕtrânului era o taină. Incă de mult ómenii din sat nu mai duceau grâul la el, și totușĭ aripile mórei sale se învêrteau ca mai înainte ... Spre séră bĕtrânul morar își mâna liniștit măgarul sĕu încărcat cu sacĭ marĭ de făină

— „Bună séra, domnule Cornille!" îi ḑiceau țĕranii, — „merge, merge cu morăritul?"

— „Ca 'ntot-déuna, copiiĭ mei" rĕspundea el cu liniște. „Mulțumesc lui D-ḑeu, de lucru nu mĕ pot plânge."

Apoi décă'l întreba cineva, de unde dracu mai are de lucru, el punea degetul la buze și rĕspundea grav: „Tăcere! eu lucrez pentru export".

Tótă ḑiua ședea cu nasul în móră și nu lasa pe nimenĭ sĕ între, nicĭ chiar pe nepótă sa, pe Vivetta.

De se întêmpla sĕ trecĭ pe acolo, vedeai pórta tot-déuna închisă, aripile cele mari învîrtindu-se mereu, bĕtrânul măgar păscênd iérbă pa colină și un mare cotoiŭ (motan) slab întins la sóre pe marginea ferestrii privind cu un aer de ștrengar la trecĕtorĭ.

Peste tot se simția ceva misterios și dădea lumei de vorbit. Fie-care își esplica în felul sĕu secretul lui Cornille, dér părerea celor mai mulțĭ era, că în móră se aflau mai mulțĭ sacĭ cu moloz, decât cu făină.

*

Cu vremea se descoperi totul, și étă cum:

Cu ajutorul fluerului meu nĕsdrăvan într'o ḑi băgai de sémă, că băiatul meu cel mai mare și cu Vivetta cea mică își căduseră dragĭ unul altuia. Ei, ce vreai? Tinerețe! La urma urmei nu-mĭ părea rĕu de loc de asta; numele lui era în mare cinste la noi și-apoi, drept sĕ-țĭ spun, îmĭ plăcea și miie vrăbiuța asta de Vivetta s'o vĕd prin casă pe la mine. De câte-orĭ îndrăgostiții aveau ocasia sĕ remână singurĭ, mĕ cam temeam de vre-o intêmplare și ca sĕ regulez odată afacerea, într'o ḑi mĕ urcai până la móră sĕ-i șoptesc nouĕ vorbe bĕtrânului.... Ah! bĕtrânul vrăjitor! Sĕ vedĭ numai cum m'a primit! Mi-a fost peste putință sĕ-l fac sĕ deschidă pórta. Ii povestiĭ causa venirei mele cum putui prin gaura cheiei; și cât timp i-am vorbit, motanul ce-l slab îmĭ sufla de asupra capului ca un drac.

Bĕtrânul nu mĕ lăsă sĕ sfîrșesc și 'mĭ strigă fórte mojic, sĕ-mĭ vĕd mai bine de fluer și că décă țiu mult sĕ-mĭ însor băiatul, sĕ-i caut o fată printre lucrătórele dela móra cu aburĭ. Inchipuesce-țĭ în ce stare m'au adus astfel de vorbe; avui însĕ destulă minte ca sĕ mĕ stăpânesc și lăsând pe acest bĕtrân smintit la rîșnița sa, veniĭ sĕ le spui băeților întêmplarea. Mielușeii mai că nu credeau; mĕ rugară mult sĕ-i las sĕ se ducă el sĕ-i vorbéscă bĕtrânului. Ce era sĕ le fac? Nicĭ n'apucai se mĕ gândesc bine și au și sburat îndrăgostiții.

Până când ajunseră sus, Cornille plecase. Pórta era închisă. Bĕtrânul când plecă uită afară o scară înaltă și tinerilor le veni ideia sĕ între pe ferésтră sĕ vadă și ei ce se întêmplă prin móra asta renumită...

Interiorul mórei era gol... Nicĭ un sac, nicĭ un grăunte de grâu, pe ziduri și pe țesăturile paiangenilor nu se vedea nicĭ urmă de praf de făină. Nu se simțea de loc acel miros cald de bucate măcinate, care se simte prin tóte morile. . Scândurile patului erau acoperite de praf și d'asupra dormia motanul cel slab.

Peste tot se vedea sărăcia și para-

Cestiunea casei vicariale (punct 7 din program) a dat ansă unei discuţii lungĭ. De 3 anĭ, de când s'a ivit acéstă cestiune înaintea sinodului, s'au luat concluse, s'a ales comisiune etc. care sĕ afle modalitatea resolvirei. Acum s'a spus, că nu s'a ajuns până adĭ decât la o sumă de 800 cor. Dér ca sĕ se facă ceva şi încă de urgenţă, s'a făcut propunerea, ca sinodul sĕ decidă a cere un avans dela P. V. Consistoriu din Blaşiŭ în sumă de 6000 coróne, care apoi sĕ se replătéscă pe rênd, esecutându-se conclusele de mai 'nainte.

In jurul acestei propunerĭ s'a perdut mult timp, căcĭ unora nu le puté conveni a-se ridica banĭ cu datorie în contul esecutării concluselor.

Urmă apoi, predarea unei disertaţiunĭ din partea preotului Moise *Brumboiu* din Tohanul-vechiŭ, care în cuvinte alese a vorbit despre marele archiereu unit *Ioan Inocenţiu Clain,* scoţênd în relief uriaşa lui muncă de regenerare naţională-bisericéscă, şi punêndu-l de model de energie şi perseveranţă în aceste grele timpurĭ pentru biserica şi neamul românesc. Disertaţia a fost ascultată — deşi era timpul fórte înaintat — cu adevĕrată pietate de membrii sinodului, ér la urmă disertantele a fost aplaudat.

Parochul Valeriu P. *Comşa* din Copăcel, fiind absent din comitat, nu a putut ţine disertaţia la care se angajase.

Au fost aleşĭ ca disertanţĭ pe anul viitor Alesandru *Bugner*, preot în Noul român, şi Ioan *Fulicea* preot în Şinca-veche.

La sfîrşit toţĭ preoţii s'au mărturisit şi sinodul s'a închis la órele $2^1/_2$ d. am. Nu pot sĕ nu amintesc, că bine şi la loc ar fi fost sĕ se facă o dare de sémă despre starea Vicariatului, despre lucrurĭ, ce mai ales dela căsĕtoria civilă încóce taie afund în carne şi în sânge. Apoi, era óre de prisos o discuţie cât de modestă asupra stărei ameninţătóre a bisericei nóstre unite adĭ când independenţa ei e primejduită şi când duşmanii ei esternĭ se ridică din tóte părţile în potrivă-i? **X.**

*

Din tractul Jiului, Aprilie 1902.

Tractul protopopesc gr.-cat. al Jiului şĭ-a ţinut adunarea sa în comuna Livadia-de-Câmp, unde au participat toţĭ învĕţătorii şi preoţii din tract. Fiind şi sĕrbătórea Bunei-Vestirĭ, a luat parte la adunare o mulţime de popor şi inteligenţă din jur.

Serviciul divin s'a făcut de către patru preoţĭ în frunte cu vrednicul protopop ca preşedinte, Stefan *Radic.* Inainte de a-se începe serviciul, toţĭ preoţii şi învĕţătorii s'au mărturisit, ér la liturgie s'au cuminecat, arătând poporului şi prin acésta credinţa în Dumnedeu, ce trebue sĕ o aibă fie-care creştin adevĕrat. Biserica era îndesuită de popor, aşa încât nu încăpeau toţĭ.

D-l protopop a ţinut o cuvêntare strălucită, îndemnând poporul a nu-şi părăsi obiceiurile, religia şi datinele străbune.

După serviciŭ ne-am dus cu toţii la şcóla din acea comună, unde preşedintele a deschis şedinţa. S'au discutat mai multe obiecte atât preoţescĭ, cât şi învĕţătorescĭ, care a durat bănă la 1 óră d. a. După şedinţă a fost la ospĕtăria d-lui Petru Duncia un banchet, la care a luat parte şi o mulţime de dómne şi d-şóre din jurul Haţegului. La masă s'au servit mâncărĭ de post.

Adunarea din anul viitor se va ţiné în comuna Vulcan (Jiu). Sĕ dea Dumnedeu, ca în viitor sĕ ne revedem cu toţii în adunarea protopopéscă, care sĕ fie şi mai bogată în lucrare, decum a fost acésta.

Jianul.

SCIRILE DILEI.

— 6 (19) Aprilie

Escursiune de studiu. Adĭ în 19 Aprilie au plecat cu trenul de 5 dim. douĕdecĭ elevĭ dela şcóla comercială din Braşov în escursiune de studiu la Budapesta-Fiume-Triest-Veneţia. Călĕtoria este proiectată pentru 10 dile. Odată cu elevii au plecat şi domnii profesorĭ I. Socaciu, Vlaicu, Pricu, Stinghe şi Bunea.

Un apel. D-l Lucian *Bolcaş*, student la universitatea din Viena, a publicat dilele acestea un apel în limba italiană, în care atrage atenţiunea membrilor federaţiunei, *„Corda Fratres“*, asupra declaraţiunei ministrului Wlassics, făcută în dieta ungară şi în care a ameninţat, că va elimina dela universitate pe toţĭ studenţii românĭ, carĭ vor îndrăsni a lua parte la congresul din Septemvrie, ce se va ţine în Budapesta, uniţi într'o secţiune cu fraţii lor din România. D-l Bolcaş apeléză la membrii şi sprijinitorii federaţiunei, ca sĕ sară în apĕrarea statutelor făcute şi confirmate la congresele din Turin şi Paris. Apelul acesta l'am tradus şi publicat în numĕrul nostru de di.

Congresul bisericei sêrbescĭ. Oficiosul „Kel. Ert.“ spune, că ministru-preşedinte *Szell* a înaintat deja corónei propunerea patriarchului *Brancovicĭ* pentru convocarea congresului sêrbesc pe diua de 8 Iunie a. c. Rescriptul de convocare a congresului, va fi publicat în dilele proxime.

Din diecesa Lugoşului. Din *Lugoş* ni-se scrie: In şedinţa consistorială gr. cat. de Lugoş, ţinută la 17 Aprilie n. a. c., au fost numiţĭ: 1. Rvss. Ioan *Boroş*, canonic custode, de pro-Vicariu general episcopesc 2. Rvss. Nicolau *Nestor*, canonic preb., de director al cancelariei diecesane. 3. Prea On. Dr. Iacob *Radu*, asesor consistorial, de Vicariu foraneu al Haţegului. 4. On. D. Dr. Daniel *Fireza*, notar-asesor consistorial, de secretar episcopesc.

Papa către Croaţĭ. Din *Agram* se anunţă, că Papa a adresat archiepiscopului *Posilovicĭ* o scrisóre cu data 10 Aprilie, în cestiunea institutului *San Girolamo* din Roma. Papa aduce la cunoscinţa Croaţilor, cât îi cade de rĕu, audênd că ei se nelinişteso din causa nouei numirĭ ce s'a dat institutului amintit. Declară decĭ, că Sf. Scaun, vrênd sĕ dea institutului o formă mai nouă şi mai bună, s'a isbit de marĭ greutăţĭ şi pentru-ca sĕ înlăture piedecile şi greutăţile, ce se iviseră, mijlocul cel mai bun era de a-se reda institutului vechia lui numire. Ceea-ce s'a făcut, nu s'a făcut însĕ în contra naţiunei croate cu intenţie rea, ci numai spre binele pentru liniştirea spiritelor şi spre binele bisericei. Din motivele acestea Papa speră, că Croaţii, bunĭ catolicĭ, nu se vor înstrĕina de Roma şi că vor primi dispoşiţiunile papale cu bună voinţă şi supunere fiéscă.

Un preot din România mort în Sibiiu. Marţĭ séra, în 2 Aprilie, a repausat în Sibiiu preotul Gheorghe Popescu din Arefa (judeţul Argeş), care fiind greu bolnav venise sĕ caute alinarea suferinţelor sale la Sibiiu, unde era internat în spitalul civil. Escelenţa Sa, Metropolitul Ioan, aflând despre mórtea preotului a dat ordin sĕ fie înmormêntat în cimitirul bisericei din suburbiul Iosefin, la prohod sĕ oficieze trei preoţĭ, ér cântările sĕ fie esecutate de corul seminarial. De-asemenea s'a dat ordin, ca preotul Popescu sĕ fie înmormêntat în haină preoţéscă. Acasă în Argeş îl jelesce vĕduva preotésă şi 9 copii orfanĭ.

Alegere de notar. Ni-se scrie: „Lunĭ în 1 (14) Aprilie a. c. s'a făcut — sub presidiul fisolgăbirĕului Herszeny — alegerea de notar în comuna *Voila*, la al cărei cerc notarial aparţin şi comunele Sâmbăta inf. şi Dridif, întêmplată în urma retragerei în pensie a veteranului notar Daniil Şerban, după un serviciu de 34 anĭ. Concurenţĭ la acest post au fost 7 şi toţĭ au fost şi candidaţĭ, dér dintre acestia a fost *ales cu unanimitate* „într'un cuget şi o simţire“ simpaticul tînĕr de bune speranţe d-l Daniil Şerban, jun., fiul notarului pensionat, care este bine pregătit pentru acésta carieră. Resultatul acestei alegerĭ a aflat un puternic şi plăcut echou de bucurie şi mulţumire în întreg cercul notarial al Voilei, atât la inteligenţă, cât şi la popor. Nu ne îndoim, că acésta manifestaţie de simpatie şi încredere, îi va servi spre încuragiare în purtarea greului sĕu oficiu! Multe se aştéptă dela nou alesul notar; dér credem, că zelul sĕu neobosit, împreunat cu o voinţă tare, va resolva într'un mod norocos şi mulţumitor tóte cele ce cu dreptul se aştéptă dela dênsul — *db.*“

Un tâmbălău unguresc. Din *Lupenĭ* ni-se scrie: „Diua de 15 Martie s'a serbat şi aicĭ la noi în Lupenĭ cu mare alaiu. La şcólele de stat s'au ţinut serbărĭ cu şcolarii, ér séra a fost banchet la Hotelul Central, la care au luat parte vr'o 130 de persóne. Cine vedea numĕrul atât de mare, gândea póte că aceştia sunt toţĭ nemotenii de a lui Arpad. Dómne feresce! N'au fost la acea masă decât 4 Ungurĭ şi 4 Românĭ, ceilalţĭ toţi erau Slovacĭ, Şvabĭ, Zipţerĭ, Francesĭ, Italienĭ, Jidovĭ, carĭ nicĭ nu sciau scopul întrunirei şi a serbărei. Ei sunt toţĭ oficialĭ la minele de cărbunĭ de aicĭ. Ca de obiceiu Ungurul, după-ce mâncă, bea şi se veselesce, 'i place a-se făli şi mândri, a-şĭ arăta puterea în „ţéra lui“, şi caută nod în papură, numai ca sĕ se pótă mândri că e stăpân peste acésta ţĕră. S'a cântat imnul „Isten áld meg a magyart“ la care fie-care trebue sĕ se scóle în picióre, ca la un imn sfânt. Bietul I. Domşa, oficial la societate, nu s'a sculat în picióre, ci a stat pe scaun până-ce s'a sfêrşit cântarea. Atât i-a trebuit bietului Român, căcĭ s'a sculat Ungurul Francz Karácsonyi, Sĕcuiu de nascere, şi a început a pălmui şi a trânti pe bietul Român. După aceea ceilalţĭ s'au amestecat în bătăi, ba era tocmai ca la turnul Vavilonului, se amestecaseră limbile şi vorbiau în tóte limbile lor. Óre ce au căutat Românii cei patru la o astfel de adunare? Era bine, décă toţĭ ar fi căpĕtat ceva, ca sĕ se ia învĕţătură şi altă-dată sĕ nu ia parte la astfel de tămbălăurĭ şi între astfel de ómenĭ. Din acésta pot lua pildă şi Românii din alte părţĭ, carĭ mai au un pic de simţ românesc. — J.“

O faptă de bravură. Erĭ, nisce cai prinşĭ la trăsura unui om din Şinca-nouă s'au speriat şi cu iuţéla fulgerului veniau în cetate dinspre Prund. Ajunşĭ în Têrgul cailor, unde aglomeraţia publicului era mare, căcĭ era têrg sĕptĕmânal, ameninţau sĕ calce şi sĕ sdrobéscă ómenĭ. Când pericolul era mai mare, d-l Nicolae *Bobiţ*, locuitor în Braşov-Scheiŭ, s'a repedit asupra cailor şi cu espunerea vieţii i-a oprit. D-sa a împedecat astfel, prin fapta-i de bravură, sĕ se întêmple o nenorocire.

Castriota şi Sarafoff. O telegramă din Paris anunţă, că prinţul albanes *Castriota*, pretendentul la tronul Albaniei, după-ce a conferit acolo cu *Sarafoff*, a plecat în insula Corfu, unde se va pune în capul mişcărei Albanesilor.

O femee care dórme 18 ani. In *Thenelles*, o comună din Francia, zace o femeie de 18 anĭ şi 3 lunĭ în catalepsie. Fenomenul acesta întrece pe tóte carĭ s'au mai vĕdut până acuma. Bolnava, Margareta Bouyenval, e acum aprópe de 38 de anĭ; prin urmare aprópe jumĕtate din viaţa sa şĭ-a petrecut'o în stare de catalepsie, în care se află şi acum. Ne-

---

gina; un pat miserabil, câte-va sdranţe, o bucată de pâne pe trépta unei scărĭ şi mai în colo într'un colţ trei séu patru sacĭ rupţĭ, din carĭ curgea moloz şi nisip.

Étă secretul morarului Cornille! Aceştia erau sacii, pe carĭ îi purta séra pe uliţĭ, ca sĕ scape cinstea morii şi sĕ se crédă că mai macină încă. Sĕrmana móră! Bietul Cornille! De mult móra cea de aburĭ îi furase pânea. Aripile morii sale se învêrtiau mereu, dér... în gol..., fără sĕ facă ceva.

Băeţii se întórseră şi-mĭ povestiră plângênd, ce au vĕdut... Fără sĕ pierd vremea, alergai pe la vecinĭ, le povestiĭ totul în douĕ cuvinte, şi ne hotărîrăm îndată sĕ ducem la móra lui Cornille tóte grăunţele, carĭ ne-au mai rĕmas prin casă; fiecare cât are. Dis şi făcut. Tot satul se puse pe drum şi sosirăm sus cu un şir de măgarĭ încărcaţĭ cu grâu, cu grâu adevĕrat.

Porţile morii erau date de perete. In faţa porţii morarul şedea pe un sac de nisip şi plângea cu capul în palme. Sĕrmanul băgase de sémă când se întorsese, că cineva pĕtrunsese în móră în lipsa lui şi că-i aflase tristul sĕu secret.

— „Sĕracul de mine, dicea el, acum sĕ mor mi-a mai rĕmas.... Móra e desonorată“

Şi suspină din adêncul inimei, chemându-şĭ móra cu tot felul de nume, ca şi când i-ar vorbi unei fiinţe adevĕrate.

Măgarii încărcaţĭ ajunseră sus şi noi cu toţii începurăm sĕ strigăm, ca pe vremurile cele bune ale morăritului.

— „Sĕ trăiéscă móra şi stăpânul!...., sĕ trăiéscă!“

Şi numai ce începură sĕ se deşerte sacii dinaintea porţii şi sĕ se rĕspândéscă grăunţele cele frumóse în tóte părţile.

Morarul Cornille făcuse ochii marĭ. El luă de jos o palmă de grâu şi dise zimbind printre lacrimĭ:

„Ved érăşĭ grâu... Dómne, D-deule.... grâu...! Lăsaţi-mĕ sĕ-l privesc!“...

Apoi întorcêndu-se către noi:

„Ah! sciam eu bine c'o sĕ vĕ reîntórceţĭ..... Toţĭ cei dela móra cu aburĭ, sunt nisce şarlatanĭ.“

Noi voirăm sĕ'l purtăm în triumf prin sat:

— „Nu, nu, dragii mei! Mai înainte de tóte trebue sĕ-i dau morii de mâncare... Gânditi-vĕ, e atâta vreme de când n'a luat nimic în gură!“

Şi ni-se umplură ochii de lacrimĭ, vĕdênd pe bietul bĕtrân alergând în drepta şi în stânga, deşertând sacii, supraveghind rîşniţa şi-apoi cum se măcinau grăunţele şi cum pulberea cea fină de făină se ridica şi înălbia grindile de sus.

Era o datorie, care ne-o făceam; de atuncĭ nicĭ-odată nu l'am mai lăsat pe bĕtrânul morar fără lucru.

Apoi într'o diminéţă bĕtrânul Cornille muri şi aripile celei din urmă morĭ ale nóstre încetară pentru tot-déuna de a-se învêrti. — Nimenĭ n'a fost în stare sĕ-i ia locul.

Ei, ce vréi?... Totul are un fîrşit în lumea asta şi trebue sĕ credem, că s'a trecut şi vremea morilor de vênt ca şi aceea a corăbiilor celor marĭ de pe Rhin.

Veturio.

Obiceiurĭ la morţĭ,

în comuna **Ibănescĭ**, comitatul Murĕş-Turda.

— Fine. —

Trece câtva timp şi étă vin moimiţele, douĕ fete. Mânile lor sunt legate cu chepeţel[1]) drept în sus. Faţa lor e acoperită, aşa că nu se póte cunósce cine sunt. Se duc lângă mort şi-l glăsuesc (plâng). Cântă întêmplărĭ din viéţa mortului, plecându-se din când în când spre mort.

Nu de mult am audit cântecul următor:

Spune N. N. ce te dóre?
— Mĕ dóre la inimuţă
Şi ne-om duce pe luncuţă,
Şi-om culege o burenuţă,
Sĕ-mĭ trécă la inimuţă.
Durerea s'a alinat,
Când voi din pat m'aţĭ luat,
Pe laiţă m'aţĭ aşedat;
De pe laiţă 'n copêrşeu
Şi sufletul la Dumnedeu.

Abia ies *„moimiţele“* şi écă vine un *giambaş de cai* călare. Calul lui sunt doi feciorĭ legaţĭ mai uşor spate la spate; de-

[1]) Ştergar de învĕlit capul la femei.

norocita „trăesce“ — décă se póte numi astfel starea acésta între viéţă şi mórte — la mama ei în satul Thenelles. Doctorul Fortin, care a cercetat de curênd casul, afirmă că femeia Bouyenval este victima unui magnetizator, care a hipnotizat'o, fără sĕ o mai scótă din starea de catalepsie. Ea stă lungită în pat, ca un cadavru; pare a fi de marmoră; gura o ţină închisă. dinţii încleştaţĭ. Bătaia inimei e încétă, abia se simte, însĕ regulată. Când i-se ridică o mână, acésta stă ţépănă în posiţia în care o aşedĭ. Sĕrmana femee nu póte mânca nimic; ea e hrănită artificial.

Urania. Profesorul Gheorghe *Müller* a oferit a séră publicului din Braşov câte-va momente instructive prin proiectarea diferitelor scene din călĕtoria lui Nansen la polul nordic. Sala de concerte era plină de lume, care venise a asculta pe acest vrednic popularisator al sciinţei. Esplicările date de domnul profesor au fost făcute în limba germană în ton popular. Mâne, Duminecă, 20 Aprilie, se vor proiecta tablourĭ din adêncimile mărei, ér Lunĭ minunile corpurilor cerescĭ. — Inceputul la 8 óre. Preţurile locurilor sunt în diferitele gradaţii, dela 2 cor. 40 b. în jos până la 1 cor.

Fructe din Transilvania premiate la Roma. D-l farmacist din Borgo-Prund (Bistriţă-Năsĕud), Albert Wachsmann, a trimis la exposiţia internaţională campionarie din Roma o colecţiune de fructe de pe moşia sa de pe teritoriul comunelor Borgo-Prund şi Borgo-Tiha şi a obţinut din partea juriului „Diploma medaliei de aur cu crucea pentru merite“ (Diploma di medaglia d'oro con croce al merito). D-l Wachsmann a trimis la esposiţie şi un tratat despre pomărit, tradus în italienesce. De altminterĭ d-l farmacist a mai fost premiat în diferite rêndurĭ cu medalii de aur la esposiţiile din Paris, Viena, Budapesta etc.

In prăvălia d-lui I. G. Eremia a sosit somn póspĕt kilo C. 2.20 b. Crap kilo 70 b.

Nenumĕratele scrisorĭ de recunoscinţă! precum şi declaraţiile medicale autentice făcute asupra esperimentelor întreprinse în spitalurile din capitală, provincie şi streinătate şi asupra resultatelor escelente ale acelora — dovedesc că alifia Zoltan este un mijloc sigur contra şoldinei şi reumatismului. Sticla 2 coróne în farmacia B. Zoltan, Budapesta.

Societăţĭ şi reuniunĭ în Homorod.

Homorod, 15 Aprilie 1902.

In decurs de trei anĭ, la îndemnul şi stăruinţa zelosului nostru preot George *Repede*, s'au înfiinţat în comuna nóstră Homorod trei societăţĭ, carĭ ne causéză mare bucurie, convingêndu-ne că în scurt timp am putut ajunge la un resultat fórte frumos atât moral, cât şi material.

Incă înainte de acésta cu 3 anĭ, vĕdênd, că tinerimei după-ce ese din şcóla de repetiţiune nu i-se mai dă ocasie de a puté progresa şi de a-şĭ înmulţi cunoscinţele, şĭ-a adunat comitetul parochial şi pe basa unor statute, a înfiinţat o societate numită *„Societatea tinerimei adulte rom. din Homorod“*, prin care a deobligat pe fie-çare tinĕr adult: a cerceta biserica în Dumineci şi în sĕrbătorĭ, şcóla în fie-care Duminecă dela 1—2, a se purta cuviincios pe stradă şi în tot locul, a cerceta şedinţele societăţii, carĭ au sĕ se ţină în fie-care lună odată, reportându-se despre lipsirile dela biserică, şcólă, şedinţă, purtărĭ necuviincióse în decursul lunei şi despre pedepsele ce sunt de a-se incassa, taxele incasate şi altele.

Au fost aleşĭ, ca preşedinte Mitrea Dumitru, ér de jude Nic. I. Naghiu, carĭ au avut de a întêmpina multe greutăţĭ şi neplăcerĭ îndemnând şi silind tinerimea a se purta amĕsurat statutelor. Resultatul este: că pe lângă câştigarea cunoscinţelor morale, astădĭ se află în casa societăţii 120 cor. carĭ au incurs din taxe de înscrierĭ, din pedepse şi din venitele producţiunilor teatrale, afară de acestea mai dispune societatea şi de-o mică bibliotecă donată de către preotul nostru George Repede şi alţĭ binevoitorĭ. Astădĭ este ca preşedinte Nicolau Dragoi Naghiu, dela care aşteptăm tot asemenea ca şi dela antecesorul sĕu.

In anul trecut s'a înfiinţat *„Reuniunea femeilor rom. din Homorod“*. Convocându-se tóte femeile din comună, li-s'a cetit statutele, în urma cărora înţelegênd scopul moral şi cultural de a ajuta biserica şi şcóla, numai decât s'au înscris 58 membre ordinare, carĭ s'au obligat a solvi în decurs de 25 anĭ câte 20 banĭ anual, avênd de a ţiné în fie-care an o adunare generală în diua de st. Teodor. Ca presidentă a fost alésă Ana Pora, vicepres. Maria Soncă, cassieră Ana Boeriu, notar Nicolae Pora înv. în pens., membre în comitet: Maria Ditru, Ana Naghiu, Ana Rujan, Maria Baci, Bucura Drăghicĭ, Bucura Naghiu, Maria Porâmb, Maria Naghiu şi Bucura Baci, ér membri cu vot consultativ Ioan Popa, Nic. Naghiu, Nic. Rujan şi Nicolae Dumitru. In decurs de un an mai mult în urma stăruinţei cassierei Ana Boeriu a ajuns cassa reuniunei la un capital de 72 cor. incassat din taxe de membre dela o producţiune teatrală şi prin donaţiune dela On. d-n George Repede paroch 10 cor. şi dela Ioan Ciatlos înv. 10 cor. Numĕrul membrelor s'a ridicat la 70, între care Paraschiva Aldea s'a înscris ca membră fundatóre cu 5 cor.

In anul acesta s'a dat o producţiune teatrală din partea tinerimei cu scop de a înfiinţa o *societate pentru asigurarea vitelor*. In anul trecut au picat mai multe vite din causa timpului ploios, suferind de gălbéză, prin care s'au păgubit mulţĭ fără de a primi vre-o desdaunare. Decĭ déră s'a simţit lipsa înfiinţărei acestei societăţĭ. Societatea s'a şi înfiinţat, aşa încât picând vita cutăruia, sĕ nu mai fie silit a alerga şi a se ruga la naţie strĕină pe lângă camete marĭ, ci, pe basa statutelor, solvind 1 cor. ca taxă de inscriere, afară de aceea 1% din preţul vitei asigurate, în cas de nenorocire sĕ pótă primi ca despăgubire dela acéstă societate 6% din preţul vitei picate, însĕ numai în casul acela, décă va fi solvit deja taxa de înscriere şi cea de 1% a sumei asigurate; înainte de a-i fi picat vita la cas contrar nu se dă despăgubire. In casul acesta cel păgubit îşĭ póte cumpĕra o altă vită, fără de a suferi prea mare scădere în economie. Ca preşedinte al societăţiĭ s'a ales Ioan Popa, ca notar Nicolae Naghiu Cornea, cassar Mitrea Dumitru, membri preţuitorĭ Andreiŭ Boeriu, George Naghiu, Nic. Dumitru, Nic. Porâmb şi Sofron Naghiu.

Cu ocasiunea producţiunei s'au incassat 72 cor. rĕmânênd venit curat 30 cor. Dela următorii d-nĭ, carĭ vĕdênd scopul producţiunei cu plăcere au suprasolvit şi anume: On. d-nĭ Ioan Bercan paroch în Merchiaşa 2 cor, Patriciu Pintea paroch în Palos 1 cor., I. Brotea paroch în Matefalĕu 1 cor. 20 bani, dela George Pop înv. Caţia, G. Andron înv. Ungra, I. Lacea şi I. Savu înv. Palos, Laurenţiu Pop înv. Comăna, I. Haizea înv. Ticuşul săsesc, Avram Creţu Merchiaşa şi T. Ciatlos înv. în loc câte 40 banĭ. Prin acésta le aducem mulţumită. Ne simţim datorĭ a aduce mulţămită şi tuturor acelora carĭ au stăruit şi nstenit pentru înfiinţarea şi progresarea acestor societăţĭ în carĭ noi avem în viitor marĭ speranţe înţelegêndu-le scopul măreţ ce-l urmăresc.

Nicolae Pora gojman.
Niculae Rujan inspector.

Convocărĭ.

Despărţĕmêntul „Carei-Eriu“ al „Reuniunei învĕţătorilor gr. cat. de pre teritoriul Archidiaconatului părţilor sătmărene îngremiată în diecesa orădană“, işĭ va ţiné adunarea la 30 Aprilie a. c., adecă Miercurĭ după Paştĭ, în şcóla română gr.-cat., de Andrid — Er.-Endred. La acéstă adunare sĕ conchiamă toţĭ membrii şi toţĭ sprigininitorii causei şcolastice.

Program:

1. Participarea la serviciul divin, care va fi împreunat cu părăstas pentru sufletele membrilor decedaţĭ pe teritoriul acestui despărţĕmênt. 2. Deschiderea adunărei la 10 óre a. m. 3. Apelul nominal. 4. Prelegere practică din geografie: „Comuna“, ţinută de către d-l Al. Prunar, învĕţ. în Andrid. 5. Cetirea şi verificarea procesului verbal din adunarea precedentă. 6. Inscrierea membrilor noi şi încasarea taxelor. 7. Cetirea temei „Drepturile cetăţénului în comună, comitat, şi stat“ prelucrată de către d-l I. Raţ, în Simiclăuş, pentru cl. V. şi VI. 8. Din pedagogie tema: „Vindecarea viţiilor tinerimei; remediele desrădĕcinării acelora, şi ca un atare remediu principal: despre înfiinţarea bibliotecilor poporale“, prelucrată de către d-l M. Ghirithi, învĕţ. în Porteleo. 9. Stabilirea locului şi timpului adunărei viitóre, şi alegerea persónelor, carĭ vor diserta séu prelege. 10. Alegerea comisiunei verificătóre, 11. Reflexiunĭ asupra propunerii practice şi a temelor de sub 7 şi 8 în cercul rĕstrîns al membrilor. 12. Eventuale propunerĭ. 13. Inchiderea adunărei.

Dat în *Careii-marĭ*, la 1 Aprilie n. 1902.

Georgiu Pteancu, preş. desp. — *Dimitriu Kirvay*, not. desp.

Despărţămîntul Mediaş-Ibaşfaleŭ al Reuniunei învĕţător. gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş“ îşĭ va ţiné adunarea de primăvară la 4 Maiŭ n. a c. în şcóla gr.-cat. din Brateiŭ, după următoriul:

Program: 1) Participarea membrilor la serviciul divin la 8 óre a. m. 2) Deschiderea adunării la 10½ óre a. m. 3) Apelul nominal 4) Verificarea procesului verbal din adunarea precedentă. 5) Incassarea taxelor curente şi restante; înscrierea de membrii. 6) Cetirea a două disertaţiunĭ şi predarea temei practice, rĕmasă dela adunarea precedentă; discutarea şi censurarea lor. 7) Stabilirea locului şi timpului adunării viitóre; alegerea temelor şi designarea persónelor. 8) Raportul comitetului. 9) Alegerea noilor oficialĭ. 10) Alegerea delegaţilor pentru comitetul central şi adunarea generală. 11) Alegerea comisiunei verificătóre. 12) Eventuale peopunerĭ 13) Inchiderea şedinţei.

La acéstă adunare respectuos învităm pe toţĭ învĕţătorii din acest despărţĕmênt şi pe toţĭ carĭ se intereséză de şcóla porală.

Agârbiciu, în 11 Aprilie 1902.

Elie Câmpean, preşedinte — *George Porime*, not.

Reuniunea sodalilor românĭ din Clusiŭ îşĭ va ţiné adunarea generală Lunĭ, în *28 Aprilie* a. c. n. la 4 óre p. m. în sala cea mare a „Economului“, la care cu onóre se învită toţĭ membri, precum şi alţĭ individĭ, carĭ se intereséză de promovarea bunei stărĭ a meseriaşilor românĭ. *Programa:* 1) Raportul comitetului pe anul 1901; 2) Scrutarea bilanţului despre venitele şi erogatele fondului sodalilor şi al elevilor; 3) Cestiunea reuniunii de înmormêntare; 4) Alegerea noului comitet (§. 17) din statute.

Din şedinţa comitetului ţinută în Clusiŭ, în Aprilie 1902.

Preşedintele: *Basiliu Podobă.* — Secretarul: *Iacob Mureşan.*

Concurs.

Direcţiunea despĕrţămêntului Bistriţa al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, publică concurs pentru:

I. *Un premiu de 20 C. în aur*, care se va conferi acelui proprietar român de pe teritorul despĕrţămêntului, care va arăta cel mai frumos spor relative, făcut în ramul *pomăritului* în cei 3 anĭ din urmă socotiţĭ până la espirarea concursului.

---

asupra lor un ţol. Capul calului se ţine sus prin ajutorul unui băţ. Calul cu frîu — dragă Dómne! Gĭambaşul îşĭ recomandă caii, carĭ sunt neastîmpĕraţĭ şi jócă de mama focului. Códa calului e dintr'un ştergar înodat tare şi de aceea nu e bine sĕ se apropie nimeni de mânzĭ [după cum le dice giambaşul], căcĭ dă grozav după muşte. Mânzul dracului jócă cât jócă până când de-odată îţĭ aruncă pe călăreţ jos. Rîs destul.

Sĕ mai fac *vie*. Nu sciu cum, căcĭ încă nu am vĕdut nicĭ-odată. Étă *o găină scurtă!* Piciórele feciloraşului îi sunt băgate prin mânecile sumanului, ér' capul trudit afară printre genunchĭ. A umbla abia póte Unii o rĕstórnă. Ea cârăe, dér nu se póte scula.

Intr'un colţ rîset mare. Ce sĕ fie? E *morarul*. Un om mascat, cum s'ar dice, cu o ólă în mână. Işĭ tot recomandă făina. Ómenii rîd de el. El nu vrea sĕ crédă, că are cenuşă şi nu făină. Uită-te! le dice el aruncându-le cenuşă în ochĭ. În fine e alungat afară. Cam acestea sunt obiceiurile de pe la priveghiŭ. Acum urméză alte obiceiurĭ tot dela înmormêntărĭ.

Tot-deuna dimineţa la prând şi séra când trag clopotele, mortul *se glăsuesce*. În glăsuirĭ mama îşĭ esprimă durerea, soţia grija de viitor. Étă şi câte-va esemple audite la noi în sat:

Mĕi bărbate dragul meu,
Cum inima te-a îndurat,
De pe mine m'ai lăsat
Cu copiiĭ mititei,
Ce-oiŭ face, dragă, cu ei?
De-o fi unde-va vre-un bine.
Rógă-te şi pentru mine
Şi du-mĕ dragă lângă tine
Şi mĕ pune la picióre,
Căcĭ eu ţi-oi ţiné rĕcóre,
Pe copiiĭ-i pune la cap,
Dór' îi trăi mai cu drag.

Tu dragă unde te ducĭ
Nu e nicĭ plóie nicĭ vênt
Nice aer de pământ;
Nu-i nicĭ uşa umblătóre,
Nicĭ ferestruică de sóre.
Tu barbate dragul meu,
De-ai fost bun de ai fost rĕu,
Tu dragă ai fost al meu.
Mĕi bărbate, dragul meu,
Nu te dóre inima
Că m'ai pustiit aşa?

Mĕi bărbate dragul meu
Vai tare m'ai strĕinat.
Strĕină's ca pasĕrea
N'am milă nicăirea,
Căcĭ n'am *tată* nice *mamă*.
Pe cine am avut cu milă,
Trupu-i putredesce 'n tină;
Pe cine am avut cu drag
Trupu-i putrezesce 'n brad

*

Mĕi bărbate dragul meu
Dér' eu cui m'oi jelui?
Jelui-ma-şĭ la strĕinĭ,
Până séra satu-i plin.
Jelui-ma-şĭ eu séra,
Diminéţa-i plină ţéra.
Jelui-ma-şĭ la ojină,
Până séra ţéra-i plină.

*

Bucură-te ţintirime,
Mandră flóre aduc în tine.
E'o aduc ca sĕ înflorescă,
Tu o pui sĕ veştejéscă.
Eu o pui la înflorit,
Tu o pui la putredit.

In fine se apropie diua a treia, diua în care trebue sĕ se despărţéscă cei vii de cel mort. Mortului îi pun în mână un creiţar séu o piţulă, cu care sĕ pótă plăti vama. Vine popa şi începe rugăciunile. Coşciugul se închide. Loviturile ciocanului sună aşa de pustiu, aşa de trist.....

In momentul când au scos mortul din casă, se sfărîmă de prag o ólă de lut. Se crede, că décă se sdrobesce un obiect de lut, atuncĭ rĕul se departă de casă. Mortul se scóte în ocol (curte). Preotul implinesce ruga. Lângă cosciug îl glăsuesc.

Tu N. N. dragul meu,
Rógă-te cui te-i ruga,
Rógă-te la sfântul sóre
Sĕ ţină diua mai mare,
C'asta-i di de sĕrbătóre.
Rógă-te cui ti-i ruga,
Rógă-te la clopotarĭ,
Sĕ tragă clopotele
Sĕ rĕsune dealurile,
Sĕ audă neamurile,
Sĕ vină la despărţire.
Rógă-te cui ti-i ruga,
Rógă-te la săpătorĭ,
Sĕ-ţĭ facă casa cu podmóle
Sĕ mai eşĭ vara la sóre,
Că măicuţa te-a căta
Cu cofiţa cu apa,
Sĕ-ţĭ mai stimperĭ inima.

Convoiul plécă spre ţintirim cu praporii în frunte. Pe drum se opresc în mai multe locurĭ, făcênd trepte mortului. Popa cetesce evanghelia. Ér plécă, clopotele sună încontinuŭ, plânsetele nu se mai sfîrşesc. In fine ajung în ţintirim. Ruga popii abia se